

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISTĚ
V BRNĚ

TISKOVÁ ZPRÁVA

Restaurování pastoforia v kostele sv. Mikuláše ve Znojmě a nález hradby na zámku v Břeclavi nominovány na Cenu Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro za rok 2019

Brno, 22. července 2020

V letošním roce probíhá již sedmý ročník Ceny Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro s podtitulem Společenské ocenění příkladů dobré praxe. Smyslem ceny je vyzdvihnout zásluhy o záchranu kulturních památek, významné objevy a nálezy, kvalitní opravy či restaurování, zdařilé prezentace kulturního dědictví a zároveň ocenit ty, kteří se o úspěšné dílo zasloužili.

Komise odborníků na územních odborných pracovištích NPÚ mohla do celostátního kola nominovat dva návrhy, a to v jedné ze čtyř kategorií – obnova památky, restaurování; objev, nález roku; prezentace hodnot; záchrana památky.

Za Jihomoravský kraj bylo v kategorii *obnova památky* nominováno restaurování pastoforia v kostele sv. Mikuláše ve Znojmě a za *objev roku* pak nález pozůstatků hradby na zámku v Břeclavi.

Pozdně gotické věžové pastoforium umístěné při zdi na evangelijní straně presbytáře farního kostela sv. Mikuláše ve Znojmě patří v rámci našeho památkového fondu k nejkvalitnějším příkladům monumentální kamenosochařské práce (výška 7,5 metrů) určené pro sakrální interiéru. Je nejenom významnou architektonickou památkou kamenické produkce poslední čtvrtiny 15. století, ale reprezentuje i vzácný doklad výtvarného zpracování kovu (kovářská práce, sekání, zámečnické postupy, cínování) s malbou.

Po rozsáhlém průzkumu a dokumentaci proběhlo v roce 2019 po více než sto letech komplexní restaurování díla. Z kamenných a sádrových částí byly odstraněny druhotné nátěry, kámen byl odsolen a lokálně zpevněn, došlo k doplnění spár a retušování povrchu. Mřížky schránky byly restaurovány samostatně. Degradací procesy na kovu postupně znehodnocovaly zachované malby, barevné vrstvy a zlacení byly očištěny a v nevelkém rozsahu retušovány akvarelovými barvami. Restaurováním mřížek došlo k záchraně jedinečné památky pozdně gotické produkce kovo zpracujících řemesel a malby.

„S využitím finančního příspěvku poskytnutého Ministerstvem kultury ČR byla restaurována významná středověká součást farního kostela sv. Mikuláše. Došlo ke konsolidaci kamenné

architektury po stránce konstrukční i materiálové a její výrazové rehabilitaci, u mřížek byl především pozastaven korozní proces poškozující malbu.“, uvádí PhDr. Zdeněk Vácha, ředitel územního odborného pracoviště NPÚ v Brně.

Významný archeologický nález pozůstatků hradby byl učiněn v rámci rekonstrukce zámku v Břeclavi. Již v roce 2009 byly záchranným archeologickým výzkumem odkryty v přízemí interiéru mohutné destrukce vypálených mazanic, jejichž interpretace v té době nebyla možná, vzhledem k malému rozsahu výkopu. K pokračování archeologického výzkumu došlo až v roce 2018, kdy byla v hloubce cca 4,5 m od současného povrchu odhalena úroveň tvořená destrukcí zuhelnatělých dřev.

V roce 2019 pak byla nálezová situace odkryta v půdoryse jedné celé místnosti na ploše cca 7x7 m. Z dosavadních výsledků archeologického výzkumu vyplynulo, že se jedná o požárovou destrukci dřevěných roštů tělesa hradby dosud neznámého opevnění. Část hradby, kde byl při jejím požáru přístup vzduchu, zcela zanikla a dochovala se pouze v podobě mazanic, část shořela bez přístupu vzduchu, a tam se dochovaly zuhelnatělé zbytky dřevěného roštu.

Samotná hradba sestávala z dřevěných roštů, v rámci kterých byla přes sebe kladena jednotlivá dřeva – ztužující prvky hradby. Prostor mezi rošty byl pak vždy vyplněn hlínou. Objevený úsek hradby je téměř 7 m široký, vzhledem k tomu, že se nepodařilo zachytit žádný z jejich líců, lze předpokládat, že původně byla širší. Stejně tak nelze určit výšku hradby, z ohromného množství nalezených přepálených mazanic původně hliněné části hradby lze usuzovat, že bylo několik metrů.

Nález je mimořádný, a to nejen rozsahem dochovaných konstrukcí, kdy je možné sledovat technologii výstavby hradby, ale i samotnou datací celé konstrukce. Ze závěrečné fáze vývoje opevnění pocházejí dřevěné prvky datované dendrochronologicky k roku 1108. Po určení další série odebraných vzorků dřev snad budou potvrzeny i starší fáze vývoje tohoto opevnění.

Cena Patrimonium pro futuro, kterou Národní památkový ústav vyhlašuje jako příspěvková organizace ministerstva kultury pověřená záchranou a rozvíjením hodnot památkového fondu na území České republiky, hodnotí úspěšné počiny v oblasti památkové péče dokončené v předešlém roce. Zatímco celostátní odborná porota vybírá vítěze v jednotlivých kategoriích, může veřejnost do 15. srpna podpořit některý z návrhů formou on-line hlasování na stránkách NPÚ. Vítěz pak získává zvláštní [ocenění Památky děkují](#).

<https://www.npu.cz/pamatky-dekují>

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je v Jihomoravském kraji naplňovat poslání odborné instituce památkové péče dané zejména zákonem o státní památkové péči, např. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Pracoviště v Brně zpracovává návrhy na prohlášení věcí či objektů za kulturní památky a podílí se následně na jejich evidenci. Spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií a dalších odborných podkladů ke kulturním památkám, vede veřejně přístupnou knihovnu a vydává odborné publikace.